

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2017 m. spalio 5 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Teismų bendradarbiavimas civilinėse ir komercinėse bylose – Reglamentas (EB) Nr. 44/2001 – Teismų jurisdikcija – 2 straipsnio 1 dalis – Atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos teismo jurisdikcija – 22 straipsnio 4 punktas – Išimtinė jurisdikcija bylose dėl intelektinės nuosavybės teisių registracijos arba galiojimo – Byla, kurioje siekiama nustatyti, ar asmuo pagrįstai buvo įregistruotas kaip prekių ženklo savininkas“

Byloje C-341/16

dėl 2016 m. birželio 14 d. *Oberlandesgericht Düsseldorf* (Diuseldorfo aukštesnysis apygardos teismas, Vokietija) nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2016 m. birželio 16 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Hanssen Beleggingen BV

prieš

Tanja Prast-Knipping

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija)

kurį sudaro kolegijos pirmininkas M. Ilešič (pranešėjas), teisėjai A. Prechal, A. Rosas, C. Toader ir E. Jarašiūnas,

generalinis advokatas H. Saugmandsgaard Øe,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- T. Prast-Knipping, atstovaujamos advokato P. Sohn,
- Europos Komisijos, atstovaujamos M. Wilderspin ir M. Heller,

susipažinęs su 2017 m. liepos 13 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

* Proceso kalba: vokiečių.

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 12, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 9 sk., 4 t., p. 42) 22 straipsnio 4 punkto išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant Nyderlanduose įsteigtos bendrovės *Hanssen Beleggingen BV* (toliau – *Hanssen*) ir Tanja Prast-Knippling, turinčios nuolatinę gyvenamąją vietą Vokietijoje, ginčą dėl pastarosios įregistravimo kaip Beniliukso prekių ženklo savininkės.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Kiek tai susiję su valstybių narių tarpusavio santykiais, Reglamentu Nr. 44/2001 buvo pakeista 1968 m. rugsėjo 27 d. Konvencija dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo (OL L 299, 1972, p. 32; toliau – Briuselio konvencija). Pats reglamentas buvo panaikintas 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 351, 2012, p. 1). Pagal pastarojo reglamento 66 straipsnio 1 dalį jis „taikomas tik pradėtam teismo procesui, autentiškiems dokumentams, kurie oficialiai sudaromi arba įregistruojami, ir teisminėms taikos sutartims, kurios patvirtinamos arba sudaromos 2015 m. sausio 10 d. arba vėliau“.
- 4 Teismo procesas pagrindinėje byloje buvo pradėtas prieš 2015 m. sausio 10 d., todėl prašymas priimti prejudicinį sprendimą turi būti nagrinėjamas atsižvelgiant į Reglamentą Nr. 44/2001.
- 5 Šio reglamento 2 straipsnio 1 dalyje nustatyta:
„Pagal šį reglamentą valstybėje narėje nuolat gyvenantiems asmenims, neatsižvelgiant į jų pilietybę, bylos turi būti keliamos tos valstybės narės teismuose.“
- 6 To paties reglamento II skyriaus 6 skirsnyje „Išimtinė jurisdikcija“ esančiame 22 straipsnyje nustatyta:
„Toliau išvardyti teismai turi išimtinę jurisdikciją, neatsižvelgiant į nuolatinę gyvenamąją vietą:
<...>
4) teismo procesuose, susijusiuose su patentų, prekės ženklų, dizainų arba kitų panašių teisių registracija arba galiojimu, kurias reikalaujama deponuoti arba registruoti [arba kitų panašių teisių, dėl kurių buvo pateikta paraiška arba kurias reikalaujama registruoti, registracija arba galiojimu], valstybės narės, kurioje buvo kreiptasi dėl deponavimo arba registravimo [kurioje buvo pateikta paraiška arba kreiptasi dėl registravimo], deponavimas [paraiškos pateikimas] arba registravimas buvo atliktas arba pagal Bendrijos dokumento arba tarptautinės konvencijos sąlygas yra laikomas atliktu, teismuose [teismai].
<...>“
- 7 Ši nuostata atitinka Briuselio konvencijos 16 straipsnio 4 punktą.

BKIN

- 8 2005 m. vasario 25 d. Belgijos Karalystės, Liuksemburgo Didžiosios Hercogystės ir Nyderlandų Karalystės Hagoje (Nyderlandai) pasirašyta Beniliukso konvencija dėl intelektinės nuosavybės (prekių ženklai ir pramoninis dizainas) (toliau – BKIN) įsigaliojo 2006 m. rugsėjo 1 d.
- 9 BKIN 1.2 straipsnyje nustatyta:
- „1. Šia konvencija įkuriama Beniliukso intelektinės nuosavybės organizacija (prekių ženklai ir pramoninis dizainas) <...>;
2. Organizacijos valdymo organai:
- <...>
- c. Beniliukso intelektinės nuosavybės tarnyba (prekių ženklai ir pramoninis dizainas) <...>“
- 10 BKIN 1.5 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodyta:
- „1. Organizacijos būstinė yra Hagoje.
2. Tarnyba įsteigta Hagoje.“
- 11 BKIN 4.6 straipsnio 1 dalyje numatyta:
- „[Teritorinė jurisdikcija] prekių ženklų ir dizaino srityje nustatoma pagal atsakovo nuolatinę gyvenamąją vietą arba ginčijamos prievolės atsiradimo, įvykdymo vietą ar vietą, kurioje ji turi būti įvykdyta. Bet kuriuo atveju nustatant jurisdikciją negalima remtis vieta, kurioje buvo pateikta paraiška įregistruoti prekių ženklą ar pramoninį dizainą arba kurioje įregistruotas šis prekių ženklas ar pramoninis dizainas.“

Vokietijos teisė

- 12 *Bürgerliches Gesetzbuch* (Vokietijos civilinis kodeksas) 26 skirsnyje „Ungerechtfertigte Bereicherung“ („Nepagrįstas praturtėjimas“) esančio 812 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad „asmuo, kuris be teisinio pagrindo trečiajam asmeniui suteikus paslaugą ar kitu būdu ką nors gauna, padarydamas šiam asmeniui žalą, privalo tai grąžinti“.

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

- 13 1979 m. rugsėjo 7 d. pagal Vokietijos teisę įsteigta bendrovė, kurios savininkas buvo Helmut Knipping ir kuri užsiima statybinių gaminių, visų pirma, langų, gamyba, pateikė Beniliukso intelektinės nuosavybės tarnybai (prekių ženklai ir pramoninis dizainas) (toliau – BINT) paraišką įregistruoti toliau nurodytą žodinį ir vaizdinį žymenį kaip Beniliukso prekių ženklą:

- 14 BINT įregistravo šį nespaltotą prekių ženklą ir suteikė jam Nr. 361604 (toliau – prekių ženklas Nr. 361604).

- 15 *Hanssen* yra pagal Nyderlandų teisę įsteigta bendrovė, užsiimanti durų ir langų prekyba. Ji yra Beniliukso žodinio ir vaizdinio prekių ženklo Nr. 0684759 savininkė. Ši prekių ženklą sudaro tas pats žodinis ir vaizdinis žymuo, kuris sudaro prekių ženklą Nr. 361604, bet jis įregistruotas mėlynos ir geltonos spalvos.
- 16 1995 m. spalio 9 d. H. Knipping mirė.
- 17 2003 m. lapkričio 14 d. T. Prast-Knipping, pateikusi paveldėjimo pažymėjimą, patvirtinantį, kad ji yra vienintelė H. Knipping įpėdinė, paprašė BINT įregistruoti ją kaip prekių ženklo Nr. 361604 savininkę.
- 18 BINT atliko šią registraciją.
- 19 *Hanssen* ginčijo minėtą registraciją. Ji teigė, kad prekių ženklas Nr. 361604 buvo kelis kartus prieš H. Knipping mirtį perduotas ir mirties dieną nebebuvo jo turto dalis. Todėl T. Prast-Knipping kaip šio prekių ženklo savininkės registracija yra nepagrįsta.
- 20 Kadangi ginčo nebuvo galima išspręsti draugiškai, 2012 m. birželio 8 d. *Hanssen* pareiškė T. Prast-Knipping ieškinį jos nuolatinės gyvenamosios vietos teisme *Landgericht Düsseldorf* (Diuseldorfo apygardos teismas, Vokietija). *Hanssen* rėmėsi Civilinio kodekso 812 straipsnyje nurodytu nepagrįstu praturtėjimu ir prašė įpareigoti T. Prast-Knipping pateikti BINT pareiškimą, kad minėtas prekių ženklas nesuteikia jai teisių ir kad ji prašo išbraukti registro įrašą, kuriame ji nurodyta kaip prekių ženklo savininkė.
- 21 2015 m. birželio 24 d. *Landgericht Düsseldorf* (Diuseldorfo apygardos teismas) atmetė šį prašymą motyvuodamas tuo, kad prekių ženklas Nr. 361604 H. Knipping mirties dieną buvo jo turtas ir tinkamai atiteko T. Prast-Knipping paveldėjimo būdu.
- 22 *Hanssen* apskundė minėtą sprendimą *Oberlandesgericht Düsseldorf* (Diuseldorfo aukštesnysis apygardos teismas, Vokietija).
- 23 Šiam teismui kilo abejonių dėl Vokietijos teismų tarptautinės jurisdikcijos nagrinėti šią bylą. Jo nuomone, ši jurisdikcija galėtų būti grindžiama Reglamento Nr. 44/2001 2 straipsnio 1 dalimi, tačiau taip pat įmanoma, kad valstybės narės, kurioje įregistruotas pagrindinėje byloje nagrinėjamas prekių ženklas, teismai – šiuo atveju Nyderlandų teismai dėl to, kad BINT įsikūrusi Hagoje, – turėtų išimtinę jurisdikciją pagal šio reglamento 22 straipsnio 4 punktą.
- 24 Kadangi teismų jurisdikcija turi būti išnagrinėta *ex officio*, *Oberlandesgericht Düsseldorf* (Diuseldorfo apylinkės teismas) pageidauja, kad šis klausimas būtų išaiškintas.
- 25 Visų pirma reikia išsiaiškinti, ar toks ieškinys, kokį pareiškė *Hanssen*, susijęs su ginču dėl „prekių ženklų registracijos arba galiojimo“, kaip tai suprantama pagal minėto reglamento 22 straipsnio 4 punktą. 1983 m. lapkričio 15 d. Sprendime *Duijnste* (288/82, EU:C:1983:326) būtų galima rasti įrodymų, patvirtinančių neigiamą atsakymą į šį klausimą, tačiau, atsižvelgiant į prekių ženklų teisės raidą po šio sprendimo priėmimo, neaišku, ar vis dar reikėtų atsižvelgti į minėtą teismo sprendimą.
- 26 Kiek tai susiję su minėta prekių ženklų teisės raida, *Oberlandesgericht Düsseldorf* (Diuseldorfo aukštesnysis apygardos teismas) pirmiausia nurodo 2009 m. vasario 26 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 207/2009 dėl Europos Sąjungos prekių ženklo (OL L 78, 2009, p. 1) su pakeitimais, padarytais 2015 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2015/2424 (OL L 341, 2015, p. 21) (toliau – Reglamentas Nr. 207/2009), 18 straipsnį.
- 27 Minėtas teismas taip pat pažymi tai, kad jurisdikcijos srityje Beniliukso prekių ženklui būdingi tam tikri ypatumai.

- 28 Šiomis aplinkybėmis *Oberlandesgericht Düsseldorf* (Diuseldorfo aukštesnysis apygardos teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar pagal [Reglamento Nr. 44/2001] 22 straipsnio 4 punktą ginčo, susijusio su „prek[ia] ženklu <...> registracija arba galiojimu“, sąvoka apima ir ieškinį, kuriuo reikalaujama, kad asmuo, kuris Beniliukso prekių ženklų registre įregistruotas kaip oficialus Beniliukso prekių ženklo savininkas, [BINT] pateiktų pareiškimą, jog jis nėra teisių į atitinkamą prekių ženklą turėtojas ir prašo išbraukti įrašą, kad jis yra prekių ženklo savininkas?“

Dėl prejudicinio klausimo

- 29 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Reglamento Nr. 44/2001 22 straipsnio 4 punktas turi būti aiškinamas taip, kad jis taikomas byloms, kuriose siekiama nustatyti, ar asmuo pagrįstai buvo įregistruotas kaip prekių ženklo savininkas.
- 30 Atsakant į šį klausimą, pirmiausia reikia priminti, kad Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, jog Reglamento Nr. 44/2001 22 straipsnio 4 punktas atspindi tą pačią sistemą kaip ir Briuselio konvencijos 16 straipsnio 4 punktas, be to, jie suformuluoti beveik vienodai, todėl svarbu užtikrinti šių nuostatų aiškinimo tęstinumą (2012 m. liepos 12 d. Sprendimo *Solvay*, C-616/10, EU:C:2012:445, 43 punktas).
- 31 Be to, reikia pažymėti, kad minėtose nuostatose minima ginčų, „susijusių su [intelektinės nuosavybės teisių] registracija ir galiojimu“, sąvoka yra „savarankiška sąvoka“, kurią reikia vienodai taikyti visose valstybėse narėse (1983 m. lapkričio 15 d. Sprendimo *Duijnste*, 288/82, EU:C:1983:326, 19 punktas ir 2006 m. liepos 13 d. Sprendimo *GAT*, C-4/03, EU:C:2006:457, 14 punktas).
- 32 Galiausiai Teisingumo Teismas pažymėjo, kad svarbu, jog nuostatos, įtvirtinančios išimtinės jurisdikcijos taisyklę, kaip antai Briuselio konvencijos 16 straipsnis ir Reglamento Nr. 44/2001 22 straipsnis, nebūtų aiškinamos plačiau, nei to reikalauja jomis siekiamas tikslas, nes jas taikant iš šalių atimama galimybė pasirinkti ginčo nagrinėjimo vietą, kurią kitu atveju jos galėtų pasirinkti, o tam tikrais atvejais numatomas teismas, kuris nėra nė vienos iš šalių gyvenamosios vietos teismas (1990 m. sausio 10 d. Sprendimo *Reichert ir Kockler*, C-115/88, EU:C:1990:3, 9 punktas ir 2011 m. gegužės 12 d. Sprendimo *BVG*, C-144/10, EU:C:2011:300, 30 punktas).
- 33 Reglamento Nr. 44/2001 22 straipsnio 4 punkto tikslas – ginčus, susijusius su intelektinės nuosavybės teisės registracija arba galiojimu, palikti nagrinėti teismams, kurie faktiškai ir teisiškai yra arčiausiai registro, nes šių teismų padėtis yra tinkamiausia nagrinėti bylas, kuriose ginčijamas nuosavybės teisės galiojimas ar net pačios paraiškos įregistruoti padavimo ar jos įregistravimo faktas (šiuo klausimu dėl Briuselio konvencijos 16 straipsnio 4 punkto žr. 2006 m. liepos 13 d. Sprendimo *GAT*, C-4/03, EU:C:2006:457, 21 ir 22 punktus).
- 34 Tokiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas byloje dėl jurisdikcijos patentų srityje nusprendė, kad, jei ginčas nėra susijęs nei su patento galiojimu, nei su paraiškos dėl jo padavimo ar jo įregistravimo faktu, ginčo „dėl patentų registravimo ar galiojimo“ sąvoka neapima tokio ginčo, todėl netaikoma valstybės narės, kurioje tas patentas buvo įregistruotas, teismų išimtinė jurisdikcija (1983 m. lapkričio 15 d. Sprendimo *Duijnste*, 288/82, EU:C:1983:326, 22–25 punktai ir 2006 m. liepos 13 d. Sprendimo *GAT*, C-4/03, EU:C:2006:457, 15 ir 16 punktai).
- 35 Taigi ši išimtinė teismo jurisdikcija neapima ginčo, kuris kyla tik dėl klausimo, kas yra teisės į patentą savininkas (1983 m. lapkričio 15 d. Sprendimo *Duijnste*, 288/82, EU:C:1983:326, 26 punktas).

- 36 Kaip savo išvados 26–29 punktuose pažymėjo generalinis advokatas, šį aiškinimą galima pritaikyti tokiam ginčui dėl prekių ženklo, koks nagrinėjamas pagrindinėje byloje, kuri susijusi ne su prekių ženklo galiojimu ar jo registracija, o tik su klausimu, ar asmuo, kuris buvo įregistruotas kaip savininkas, turi tokį statusą.
- 37 Iš tiesų byla, kurioje nėra ginčo dėl prekių ženklo registracijos kaip tokio arba dėl šio prekių ženklo galiojimo, nesusijusi nei su byla „dėl <...> prekių ženklų registracijos ar galiojimo“, nurodyta Reglamento Nr. 44/2001 22 straipsnio 4 punkte, nei su šios nuostatos tikslu. Pastaruoju aspektu reikia pabrėžti, kad klausimas, kieno asmeniniam turtui priklauso intelektinės nuosavybės teisė, paprastai neturi jokio glaudaus materialaus ar teisinio ryšio su šios teisės registracijos vieta.
- 38 Atrodo, kad taip yra nagrinėjamu atveju. Kaip matyti iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, ginčas susijęs su prekių ženklo Nr. 361604 nuosavybe po H. Knipping mirties, dėl to būtina nustatyti, ar jo mirties dieną šis prekių ženklas buvo jo turto dalis.
- 39 Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, kad toks ginčas, koks nagrinėjamas pagrindinėje byloje, kuris susijęs tik su klausimu, kas turi būti laikomas nagrinėjamo prekių ženklo savininku, nepatenka į Reglamento Nr. 44/2001 22 straipsnio 4 dalies taikymo sritį.
- 40 Tokio aiškinimo nepaneigia aplinkybė, kad Sąjungos teisės aktuose yra tam tikrų nuostatų, suteikiančių intelektinės nuosavybės teisių savininkui teisę reikalauti perduoti jam registraciją, kuri iš pradžių buvo atlikta kito asmens vardu.
- 41 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas visų pirma nurodo teisės aktus dėl Europos Sąjungos prekių ženklo ir pažymi, kad pagal Reglamento Nr. 207/2009 18 straipsnį Europos Sąjungos prekių ženklų teismams suteikiama jurisdikcija spręsti dėl prekių ženklo savininko pateikto prašymo perduoti jam savininko patikėtinio ar jo atstovo atliktą prekių ženklo registraciją. Nors ši nuostata konkrečiai susijusi su patikėtinio ar atstovo ir Europos Sąjungos prekių ženklo savininko santykiais, nenustatyta, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamas ginčas, susijęs su Beniliukso prekių ženklu, būtų susijęs su tokiais santykiais.
- 42 Be to, dėl aplinkybės, taip pat minėtos nutartyje dėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą, kad teismų jurisdikcijos srityje Beniliukso prekių ženklui būdingi tam tikri ypatumai, reikia pažymėti, kad, skirtingai nei byla, dėl kurios buvo priimtas 2016 m. liepos 14 d. Sprendimas *Brite Strike Technologies* (C-230/15, EU:C:2016:560), kurioje Teisingumo Teismas patikslino BKIN 4.6 straipsnyje įtvirtintos jurisdikcijos taisyklės ir Reglamento Nr. 44/2001 22 straipsnio 4 punkte įtvirtintos jurisdikcijos taisyklės santykį, pagrindinė byla nėra susijusi nei su nagrinėjamo Beniliukso prekių ženklo registracija ar galiojimu, nei su galimais teisių į šį prekių ženklą pažeidimais, nes, remiantis Teisingumo Teismui pateikta informacija, *Hanssen* prašymas taip pat nebuvo pagrįstas kokiomis nors materialinėmis BKIN nuostatomis. Tokiomis aplinkybėmis BKIN ypatumai, susiję su jurisdikcija, pagrindinėje byloje neturi reikšmės.
- 43 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pateiktą prejudicinį klausimą reikia atsakyti, kad Reglamento Nr. 44/2001 22 straipsnio 4 punktas turi būti aiškinamas taip, kad jis netaikomas byloms, kuriose siekiama nustatyti, ar asmuo pagrįstai buvo įregistruotas kaip prekių ženklo savininkas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 44 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 22 straipsnio 4 punktą turi būti aiškinamas taip, kad jis netaikomas byloms, kuriose siekiama nustatyti, ar asmuo pagrįstai buvo įregistruotas kaip prekių ženklo savininkas.

Parašai.